PŘÍRODOVĚDNÁ STIPENDIA HUSOVY NADACE

Program pro Českou republiku a Slovenskou republiku

Smysl programu
Intenzivní rozvoj vědeckého bádání vedl k tomu, že se od počátku 20. století postupně rozevírala intelektuální propast mezi přírodními a humanitními vědami, a to dokonce až do takové míry, že se začalo mluvit o „dvou kulturách", které spolu nedokáží komunikovat, protože jejich badatelské postupy i výsledky jsou radikálně odlišné.
Tento rozdíl mezi oběma druhy věd byl navíc umocněn faktem, že přírodní vědy stále důrazněji nalézaly „odbytiště" pro své objevy v aplikační sféře, zejména v průmyslu a obchodu, v neposlední řadě také ve vojensko-průmyslovém komplexu. Humanitní vědy, které takové aplikace nabídnout nemohly a nemohou, zdánlivě zůstávaly v pozadí, jakoby se zpožďovaly, ačkoliv ve skutečnosti řadou svých objevů a více či méně odůvodněných apelů upozorňovaly na nebezpečí, jež lidstvu hrozí právě z přebujelého a nekontrolovaného vědecko-technického rozvoje.
Mnozí významní badatelé si ale toto nebezpečí zhruba od 20. let minulého století začali uvědomovat, a řada z nich – nejen z oborů humanitních – potom velmi aktivně usilovala o to, aby se vědecké myšlení jako výraz a projev jednoty evropské racionality dokázalo postavit nebezpečím, jež si nezřídka samo svou loupeživostí, mamonářstvím, ziskuchtivostí, ale i nerozhodností a váhavostí připravuje.
Je přirozené, že nové cesty nejsnáze a nejefektivněji nalézají mladí lidé. Proto se nadace obrací k začínajícím badatelům, k mladým lidem, kteří pociťují spoluodpovědnost za svůj vlastní intelektuální a morální růst stejně intenzivně jako za svět.

Komu je program určen
Stipendium je určeno pro studenty maturující v daném roce, kteří jsou přijati k univerzitnímu studiu programů matematiky, fyziky, chemie, biologie nebo medicíny na vysoké škole kdekoli na světě.

Výše stipendia a způsob výplaty
Stipendium činí 60 tis. Kč.

Výběr stipendistů
Nejvýše tři stipendisty ročně vybírá Správní rada nadace na základě svého vlastního posouzení jimi prokázané schopnosti promýšlet otázky vědy z hlubší perspektivy.

Žádost o stipendium
Kromě vyplnění základních údajů o uchazeči do webového formuláře musí žádost o udělení stipendia obsahovat jako přílohy (v souborech PDF):

I. Doklad o přijetí ke studiu daného programu na vysoké škole v kterékoli zemi pro příští akademický rok
II. Doklady o účasti na odborných soutěžích, olympiádách apod.
III. Samostatně napsanou esej v rozsahu do 6 normostran vycházející z jednoho

z následujících zadání:

A) zvolte si některý z následujících filosofických textů jako základ k vlastní úvaze:

1. Základní otázky vědy hluboce promyslel Kant. Co vám říká text z Kritiky čistého rozumu (Předmluva k druhému vydání, B XII-XIV)?
2. Novověká věda bývá spojována s radikalitou přístupu Descartesa k poznání a lidské svobodě. Co vám říká text z *Pravidel pro vedení rozumu* (první a druhé pravidlo, AT X, 359, 5 – 366, 9)?
3. Touha po poznání se stává i tématem poetickým a jedním z příkladů toho je i Goetheovo zpodobnění vztahu vědce a ďábla. Co vám říká text z *Fausta* (první díl, Studovna)?
4. Nad charakterem, příčinami a způsoby překonání krize evropské vědy se hluboce zamýšlel ve své fenomenologii Edmund Husserl. Co vám říká text z Krize evropských věd a transcendentální fenomenologie (Příloha XXVII, ke kapitole 73, Academia, Praha 1972, s. 546-548)?
5. Otázkám vnitřní komplexnosti a ambivalentnosti současné vědy, její spoluodpovědnosti za stav současného světa věnoval mimořádnou pozornost Edgar Morin. Co vám říká text z Vědy a svědomí (kap. V. Odpovědnost badatele vůči společnosti a člověku, Atlantis, Brno 1995, s. 79-80)?
   (České překlady uvedených částí textů jsou uchazečům k dispozici na webových stránkách nadace)
6. O nezastupitelné roli a možnostech filozofie přispět k řešení dnešních palčivých problémů člověka, společnosti, světa uvažuje Kristína Korená ve své přednášce. Inspirujte se jí a prezentujte svůj vlastní pohled na stav a nejzávažnější problémy dnešního světa a možnosti člověka řešit je (Text přednášky „Ako nám môže pomôcť filozofia v dnešnom svete?“, 9 stran, v slovenštine — je uchazečům k dispozici na webových stránkách nadace).

B) Vyhledejte v duchu následujícího zadání filosofický text, který souzní s vašimi úvahami:

Přírodní vědy a filosofie
Vyhledávání rovnováhy mezi skutečností přírody a lidským poznáním

Přemýšlejte nad následujícími tezemi:
„Má příroda v sobě vnitřní řád, který dokážeme odhalit pomocí smyslů a rozumu?“

„Je věda pro společnost spíše zdrojem konfliktů, nebo naděje?“

„Do jaké míry dokáže popularizace vědy překlenout propast mezi odborníky a Širokou veřejností, a kde začíná nebezpečí zkreslení či nadměrného zjednodušení? (Měla by popularizace vědy klást důraz na srozumitelnost za každou cenu, i kdyby to znamenalo upustit od přesnosti, nebo je přesnost prioritou, i když tím ztrácíme část posluchačů?)“

Objevte podstatného filosofa, jenž se promýšlením uvedených tezí zabývá, a nad určitou pasáží z jeho díla promyslete argumenty ***Pro*** nebo ***Proti*** jeho

tvrzením. Ke své reflexi můžete zvolit jednu či více uvedených tezí. Zvažte možné konflikty nebo souvislosti mezi konkrétními vědeckými disciplínami a filosofickými myšlenkami, které se týkají uvedených otázek.

Doporučený postup pro tvorbu eseje:

1) Nejprve shrňte svůj původní postoj k problému, teoretický/filosofický text nezohledňujte.
   Rozsah přibližně 1 normostrana.
2) Poté představte postoj vybraného autora. Do tohoto shrnutí nevnášejte své vlastní postřehy, naopak se snažte zaujmout perspektivu referovaného textu.
   Rozsah 1–2 normostrany.
3) Až na základě těchto kroků se pokuste o „diskuzi" s autorem a o zaujetí vlastního, pokud možno nového stanoviska k problému.

Formální požadavky eseje

- rozsah: 1 800–2 200 slov (cca do 6 normostran)
- citace dle **ČSN ISO 690** nebo **APA** (stručný poznámkový aparát + bibliografie)
- jasná struktura s nadpisy (Úvod, Teoretický rámec, Argumentace, Reflexe, Závěr)
- v textu uveďte pramen citovaného úryvku

Žádost dále může obsahovat:
IV. Vlastní literární a odbornou tvorbu apod.
V. Vyjádření učitele oboru

Inspirace

Prosíme úspěšné žadatele, aby nám občas napsali, kam se dostali, čemu se nyní věnují. Bude to pro nás inspirací.

Časový harmonogram

Vyhlášení programu: 1. 9. 2026
Uzávěrka žádostí: 31. 8. 2027
Vyhlášení výsledků: 18. 11. 2027

Kontakty

Vzdělávací nadace Jana Husa
Cihlářská 15, 602 00 Brno
Kontaktní osoba: Mgr. Jana Švábová
Telefon: 530 331 240
E-mail: jsvabova@vnjh.cz nebo vnjh@vnjh.cz
Webové stránky: www.vnjh.cz